

Zaključna sporočila projekta Skupaj za zdravje, delovni sklop odrasli

Na podlagi poglobljene analize stanja in ocene potreb uporabnikov in izvajalcev preventivnih programov za odrasle smo zasnovali prenovljen in nadgrajen Program integrirane preventive kroničnih bolezni in zmanjševanja neenakosti v zdravju za odrasle. Razvili smo nove vsebine, orodja in pristope za učinkovitejše vključevanje ciljne populacije, ki obsegajo tako aktivnosti, povezane z vključevanjem ranljivih oseb kot aktivnosti, povezane z vključevanjem oseb, ki se ne odzivajo na vabljenje v preventivni program preko patronažne službe.

Prav tako smo zasnovali nadgradnjo obstoječih zdravstvenovzgojnih centrov v zdravstvenih domovih, tako z organizacijsko-funkcionalnega kot vsebinskega vidika ter jih preimenovali v Centre za krepitev zdravja, ki so ključne organizacijske strukture na primarni ravni zdravstvenega varstva za izvajanje aktivnosti krepitev zdravja, zdravstvene vzgoje in zmanjševanja neenakosti v zdravju v lokalni skupnosti. V okviru vsebinskih nadgradenj smo že obstoječi Program svetovanja za zdravje, ki se izvaja v zdravstvenovzgojnih centrih, prenovili in nadgradili tako z vidika vsebin kot pristopov pri opolnomočenju ljudi za dolgotrajno spremembo življenjskih navad, ki vodijo do boljšega počutja in zdravja. Nov program smo poimenovali Program za krepitev zdravja. Hkrati smo skladno s strokovnim razvojem na tem področju razvili nova gradiva, ki bodo podpirala udeležence zdravstvenovzgojnih delavnic/individualnih svetovanj v procesu spreminjanja nezdravega življenjskega sloga in krepitev duševnega zdravja. Program za krepitev zdravja je namenjen obravnavi oseb z vedenjskimi, biološkimi in psihosocialnimi dejavniki tveganja, oseb, ogroženih za razvoj kroničnih bolezni in oseb z že prisotno kronično boleznijo. V program smo skladno s potrebami ciljne populacije vključili več vsebin s področja duševnega zdravja ter programe za opolnomočenje kroničnih bolnikov za samooskrbo.

Pri vseh opisanih nadgradnjah Centra za krepitev zdravja je v ospredju povezovanje, sodelovanje in komuniciranje med vsemi izvajalci preventivnega programa ter zdravstvenimi strokovnjaki in predstavniki nevladnih in drugih organizacij v lokalnem okolju.

Nov koncept organizacije in delovanja Centra za krepitev zdravja podpira tako integrirano preventivo kroničnih bolezni kot tudi skupnostni pristop za krepitev zdravja in zmanjševanja neenakosti v zdravju ter vključevanje ranljivih skupin v preventivni program. Preoblikovanje zdravstvenovzgojnih centrov v Centre za krepitev zdravja na lokalni ravni omogoča (1) okrepitev skrbi za javno zdravje in zmanjševanje neenakosti v zdravju, (2) racionalizacijo in optimizacijo rabe sredstev za promocijo zdravja in preventivo za splošno populacijo,

ogrožene in zbolele za kroničnimi boleznimi, (3) zagotavljanje kakovosti kadrov in programov ter (4) izboljšanje kazalnikov zdravja.

V projektu Skupaj za zdravje smo pri različnih ranljivih skupinah prebivalcev Slovenije ugotovili, da obstajajo ovire v dostopu do sistema zdravstvenega varstva kot tudi ovire znotraj zdravstvenih ustanov. Na podlagi tega smo pripravili predloge sistemskih rešitev (zakonodajne, administrativne) za odstranjevanje ovir, ki smo jih posredovali pristojnim ministrstvom (Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti). Ključne ovire za vključevanje ranljivih oseb v preventivne programe, ki smo jih zaznali znotraj sistema zdravstvenega varstva, izhajajo predvsem iz pomanjkanja znanja, veščin in kompetenc zdravstvenih delavcev na področju obravnave ranljivih skupin. Za odstranjevanje tovrstnih ovir je potrebno vzpostaviti in kontinuirano izvajati usposabljanje zdravstvenih delavcev in strokovnjakov drugih ustanov za delo z ranljivimi skupinami in za krepitev njihovih kulturnih kompetenc. Potrebno je tudi na sistemski ravni vzpostaviti status medkulturnih mediatorjev in tolmačev za enakovredno, kakovostno in strokovno zdravstveno oskrbo ranljivih oseb na osnovi pripravljene »Deklaracije o pomenu vpeljevanja medkulturne mediacije v zdravstvene ustanove v Sloveniji«.

Skupnostni pristop za krepitev zdravja in zmanjševanje neenakosti v zdravju v lokalni skupnosti omogoča odzivanje na potrebe lokalnega prebivalstva, boljši dostop do storitev in obravnav, razvoj podpornih mrež in skupin za samopomoč ter upošteva formalne in neformalne oblike pomoči. Od partnerjev v lokalnem okolju zahteva usklajeno in povezano premoščanje ovir ter razvoj kompetenc, veščin in načinov ukrepanj, ki presegajo klasične institucionalne oblike delovanja. Tak pristop vpliva na in mobilizira številne lokalne strukture in partnerje, ki z usklajevanjem na osnovi prvotno dogovorjenih vrednot vzpostavljajo pogoje za boljše zdravje.

Za učinkovito izvajanje skupnostnega pristopa za krepitev zdravja in zmanjševanje neenakosti v zdravju v lokalni skupnosti ter vključevanju in obravnavi ranljivih oseb v preventivne programe je potrebno v zdravstvenih domovih vzpostaviti in okrepiti Centre za krepitev zdravja, ki so pomemben povezovalni in izvajalski partner na področju krepitev zdravja, preventive in zmanjševanja neenakosti v zdravju v lokalni skupnosti in znotraj zdravstvenega doma.

Pripravile: Sanja Vrbovšek, Jerneja Farkaš Lainščak, Ivanka Huber